

ФІЛОСОФСЬКА СКАРБНИЦЯ

ДЖЕРЕЛО УКРАЇНСЬКОГО ЛЮДИНОЗНАВСТВА

(900 років «Повчання» Володимира Мономаха)

Чернігів був одним з центрів формування філософсько-антропологічної думки, що істотно вплинула на суспільні процеси в Україні, Білорусії та Росії. Від часів Русі Київської та Чернігівського князівства снується з Чернігова нитка філософських, політичних та моральних роздумів про життя людини у світі, про добродієність, мудрість, про підстави працелюбства, патріотизму й людської гідності. І якщо Київ XI ст. явив потяг до всесвітньої мудрості, побудувавши храм св. Софії, то одночасно у Чернігові формувалась думка про необхідність всеохоплюючої людської досконалості, що знайшло своє предметно-архітектурне втілення у створенні храму св. Спаса.

Разом з тим Чернігівські князі Святослав і Володимир Мономах, набувши чин князів Київських, посилюють культурно-просвітницькі тенденції, турбуються про поширення наук і мистецтв по всій Русі, активно сприяють формуванню й удосконаленню філософської думки «книжників» — першого етапу історії української філософії. Підготовлений монахом Іоанном на основі книжок бібліотеки князя Святослава «Изборник», власна літературно-філософська творчість Володимира Мономаха разом з іншими працями доби Русі Київської становлять джерельну базу української історії, філософії, політики, етики, педагогіки, словом, різноманітних галузей сучасного людинознавства.

Проте витоки української гуманістики вивчені ще слабо, особливо у регіональному аспекті. З огляду на це, група викладачів і студентів історичного факультету Чернігівського державного педагогічного інституту ім. Т. Г. Шевченка започаткувала у 1995 р. дослідження джерельної бази та тенденцій антропологічної думки, що формуються в Чернігові і на Чернігівщині, урахувуючи, зрозуміло, загальні тенденції поступу людинознавства в Україні і за її межами. Першим кроком став проведений у жовтні 1996 р. науковий семінар «Чернігівський колегіум як культурно-освітній центр України XVIII ст.». Крім чернігівців, у ньому взяли участь науковці Інституту філософії НАН України і Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Наступним етапом досліджень у цьому напрямі став проведений у лютому 1997 р. науковий семінар, присвячений сучасній рецепції ідей, сформульованих у «Повчанні» Володимира Мономаха. Нижче у стислому викладі подаються кращі доповіді, виголошені на цьому семінарі.